

Господарське право, господарсько-процесуальне право

УДК 346.7:658.155

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20374788>

Управління комерційними ризиками у договірній діяльності підприємств: правові механізми та економічні інструменти

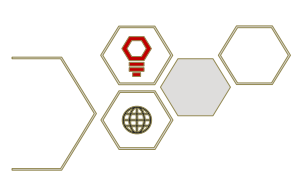
Кійко Антон Ігорович,

асистент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів, Україна,
<https://orcid.org/0009-0003-7326-1674>

Прийнято: 11.05.2026 | Опубліковано: 25.05.2026

Анотація У статті досліджено особливості управління комерційними ризиками у договірній діяльності підприємств в умовах сучасної економічної нестабільності, воєнного стану, змін регуляторного середовища та зростання рівня господарських ризиків. Встановлено, що договірна діяльність є одним із ключових елементів функціонування суб'єктів господарювання, а неналежне управління ризиками може призводити до суттєвих фінансових втрат, зниження ліквідності, збільшення дебіторської заборгованості та виникнення господарських спорів.

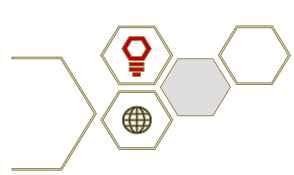
Розглянуто економічну та правову природу комерційних ризиків, які виникають у процесі укладення та виконання господарських договорів. Досліджено основні види комерційних ризиків, зокрема фінансові, логістичні, валютні, податкові, форс-мажорні та правові ризики. Значну увагу приділено проблемам ризиків у транспортно-експедиторській діяльності та логістичних процесах.

Проаналізовано правові механізми мінімізації ризиків, серед яких неустойка, штрафні санкції, банківські гарантії, страхування, форс-мажорні застереження, забезпечення виконання зобов'язань та механізми договірної контролю. Окремо досліджено економічні інструменти управління ризиками, включаючи внутрішній контроль, резервування, аудит, фінансовий моніторинг, оцінку контрагентів та систему risk management.

Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до управління комерційними ризиками шляхом поєднання правових та економічних механізмів. Встановлено, що ефективна договірна політика підприємства безпосередньо впливає на фінансову стабільність, економічну безпеку та ефективність господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Запропоновано напрями вдосконалення системи управління ризиками у договірній діяльності підприємств. Доведено, що ефективне управління ризиками повинно здійснюватися на постійній основі та охоплювати не лише договірну роботу, але й систему бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю, фінансового моніторингу та оцінки контрагентів. Обґрунтовано, що впровадження комплексної системи risk management дозволяє забезпечити стабільність господарської діяльності, мінімізувати фінансові втрати та підвищити рівень економічної безпеки підприємств в умовах нестабільного ринкового середовища.

Ключові слова: комерційний ризик; договірна діяльність; risk management; господарський договір; фінансові ризики; внутрішній контроль; економічна безпека.

Management of commercial risks in contractual activities of enterprises: legal mechanisms and economic instruments

Anton Kiiko,

Assistant of the Department of Accounting, Control, Analysis, and Taxation

Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine

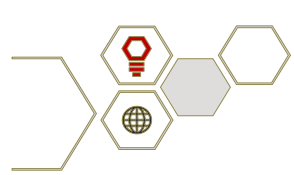
<https://orcid.org/0009-0003-7326-1674>

Abstract: The article examines the peculiarities of commercial risk management in the contractual activities of enterprises under conditions of economic instability, martial law, changes in the regulatory environment, and increasing business risks. It has been established that contractual activity is one of the key elements of business entities' functioning, while ineffective risk management may lead to significant financial losses, reduced liquidity, growth of accounts receivable, and commercial disputes.

The economic and legal nature of commercial risks arising during the conclusion and execution of business contracts is analyzed. The main types of commercial risks are investigated, including financial, logistics, currency, tax, force majeure, and legal risks. Considerable attention is paid to risks in transport and freight forwarding activities and logistics processes.

The article analyzes legal mechanisms for minimizing risks, including penalties, fines, bank guarantees, insurance, force majeure clauses, performance guarantees, and contractual control mechanisms. Economic instruments of risk management are separately studied, including internal control, reserving, audit, financial monitoring, counterparty assessment, and risk management systems.

The necessity of an integrated approach to commercial risk management through a combination of legal and economic mechanisms is substantiated. It is established that an effective contractual policy directly affects financial stability, economic security, and the efficiency of entrepreneurial activity. Directions for

improving the commercial risk management system in contractual activities of enterprises are proposed. It is proved that effective risk management should be implemented on a continuous basis and should cover not only contractual activities, but also accounting systems, internal control, financial monitoring, and counterparty assessment. It is substantiated that the implementation of an integrated risk management system contributes to the stability of business activities, minimizes financial losses, and increases the level of economic security of enterprises under unstable market conditions.

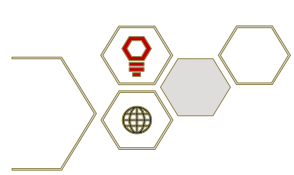
Keywords: commercial risk; contractual activity; risk management; business contract; financial risks; internal control; economic security.

Постановка проблеми

Сучасні умови здійснення підприємницької діяльності характеризуються високим рівнем економічної нестабільності, змінами нормативно-правового регулювання, коливанням валютних курсів, ускладненням логістичних процесів, воєнними ризиками та значною кількістю випадків невиконання договірних зобов'язань. У таких умовах особливого значення набуває питання управління комерційними ризиками у договірній діяльності підприємств.

Договірна діяльність є основою функціонування суб'єктів господарювання, оскільки саме через систему господарських договорів забезпечується постачання товарів, виконання робіт, надання послуг, транспортування продукції та реалізація зовнішньоекономічної діяльності. Разом із тим, будь-які договірні відносини супроводжуються ризиками фінансових втрат, невиконанням або неналежним виконанням зобов'язань, затримкою поставок, неплатоспроможністю контрагентів та іншими негативними факторами.

Управління комерційними ризиками є важливим елементом забезпечення економічної безпеки підприємства. Належне використання правових механізмів та економічних інструментів мінімізації ризиків дозволяє суб'єктам

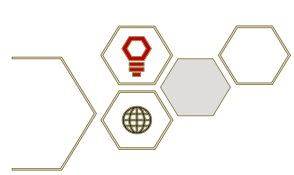
господарювання підвищити ефективність договірної роботи, забезпечити стабільність фінансових результатів та знизити рівень потенційних збитків.

Аналіз досліджень та публікацій

Питання управління ризиками у підприємницькій діяльності досліджувалися у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Теоретичні аспекти комерційних ризиків, економічної безпеки підприємств та систем risk management висвітлювалися у працях сучасних економістів та фахівців у сфері управління.

Зокрема, у наукових працях щодо управління комерційними ризиками досліджуються питання класифікації ризиків, оцінки їх впливу на фінансову стабільність підприємств, а також методів мінімізації негативних наслідків господарської діяльності [1]. Значна увага приділяється ризикам договірної діяльності, логістичним процесам та фінансовим втратам підприємств [2]. У правничій доктрині комерційний ризик розглядається як одна з ознак діяльності комерційних суб'єктів господарювання та як елемент, що впливає на межі їхньої автономії, відповідальності й господарсько-правового статусу [14, с. 347]. Окремі автори наголошують, що правові засоби зниження ризиків у підприємництві охоплюють не лише договірні конструкції, а й організаційно-управлінські механізми, стандарти, регламенти та інструменти контролю [15, с. 12]. Договір у сучасній цивільно-правовій та господарсько-правовій доктрині розглядається не тільки як форма оформлення господарської операції, але і як інструмент розподілу ризиків між сторонами [16, с. 15].

Проблеми організації внутрішнього контролю, бухгалтерського обліку та системи управління підприємством розглянуті у працях П. О. Куцика, М. В. Корягіна, М. Ю. Чік, В. І. Бачинського та інших науковців [6]. Важливе значення мають також дослідження у сфері транспортно-експедиторської діяльності, обліку логістичних витрат та контролю господарських операцій [8; 13].

Окремі аспекти нормативно-правового регулювання договірних відносин та транспортно-експедиторської діяльності досліджувалися у працях автора [4; 5].

Разом із тим, незважаючи на значну кількість досліджень у сфері господарського права, бухгалтерського обліку та risk management, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного поєднання правових механізмів мінімізації ризиків із економічними інструментами управління комерційними ризиками у договірній діяльності підприємств.

Мета статті

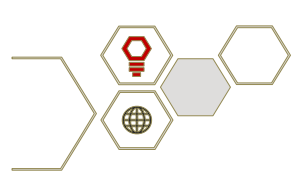
Метою статті є дослідження сутності комерційних ризиків у договірній діяльності підприємств, аналіз правових механізмів їх мінімізації та економічних інструментів управління ризиками, а також обґрунтування необхідності комплексного підходу до забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу

У сучасних умовах господарювання система управління комерційними ризиками перетворюється на один із ключових елементів забезпечення стабільності підприємства. Договірна діяльність є основою функціонування більшості суб'єктів господарювання, а тому саме на етапі укладення, виконання та контролю господарських договорів виникає значна кількість ризиків, які можуть негативно впливати на фінансовий стан підприємства.

Комерційні ризики мають як правову, так і економічну природу. З одного боку, вони виникають унаслідок неналежного виконання договірних зобов'язань, порушення строків поставки, невиконання фінансових зобов'язань або недотримання умов договору. З іншого боку, такі ризики безпосередньо впливають на фінансові результати підприємства, рівень ліквідності, обсяг дебіторської заборгованості та ефективність господарської діяльності.

У сучасних наукових дослідженнях підкреслюється, що ефективне управління ризиками повинно бути інтегроване у систему стратегічного

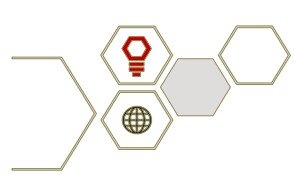

управління підприємством та охоплювати як правові, так і економічні механізми впливу [1; 2]. При цьому у правничій літературі слушно звертається увага на те, що комерційний ризик є не випадковим явищем, а закономірною ознакою підприємницької діяльності, яка здійснюється самостійно, ініціативно, систематично та на власний ризик [14, с. 348; 15]. Особливого значення це набуває для підприємств, діяльність яких пов'язана з логістикою, транспортно-експедиторськими послугами, зовнішньоекономічною діяльністю та міжнародними контрактами.

Класифікація комерційних ризиків у договірній діяльності. Одним із важливих етапів управління ризиками є їх класифікація. Систематизація ризиків дозволяє підприємству сформувати ефективний механізм реагування на потенційні загрози.

Доцільно виокремити такі основні групи комерційних ризиків:

1. Фінансові ризики. До цієї групи належать ризики неплатоспроможності контрагентів, ризики прострочення платежів, валютні ризики, ризики інфляційних втрат та ризики втрати ліквідності. У більшості випадків саме фінансові ризики призводять до виникнення дебіторської заборгованості та погіршення фінансового стану підприємства.
2. Логістичні ризики. Такі ризики пов'язані із перевезенням товарів, затримкою поставок, пошкодженням вантажу, порушенням транспортних маршрутів та збільшенням логістичних витрат. Особливо актуальними ці ризики стали в умовах воєнного стану.
3. Податкові ризики. Податкові ризики можуть виникати у зв'язку з неправильним оформленням первинної документації, помилками у податковому обліку, невідповідністю господарських операцій вимогам податкового законодавства або претензіями контролюючих органів.
4. Правові ризики. До цієї групи належать ризики недійсності договору, неналежного оформлення господарських операцій, порушення вимог законодавства, судових спорів та ризики примусового виконання зобов'язань.

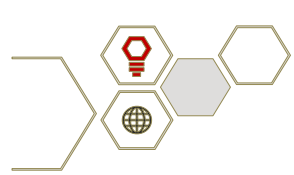

5. Форс-мажорні ризики. Форс-мажорні обставини є особливо актуальними для українських підприємств у сучасних умовах. Військові дії, надзвичайні ситуації, блокування логістичних шляхів та інші непередбачувані обставини можуть суттєво впливати на можливість виконання господарських договорів.

Правові механізми мінімізації комерційних ризиків. Комерційний ризик у підприємницькій діяльності доцільно розглядати як імовірність настання несприятливих економічних або правових наслідків у процесі виконання господарських договорів, що можуть призвести до фінансових втрат, зниження ліквідності підприємства, порушення господарських зв'язків або виникнення судових спорів.

У сучасній економічній та правовій літературі ризик розглядається як невід'ємний елемент підприємницької діяльності, що пов'язаний із невизначеністю зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства. У наукових дослідженнях зазначається, що комерційні ризики безпосередньо впливають на фінансову стійкість підприємств, ефективність господарської діяльності та стабільність договірних відносин [1; 2]. Водночас правова доктрина акцентує на тому, що діяльність «на власний ризик» є не лише економічною характеристикою підприємництва, а й юридично значущою ознакою комерційної господарської діяльності [14, с.347; 15]. У господарській діяльності ризики виникають у процесі укладення та виконання договорів поставки, перевезення, транспортного експедирування, підяду, страхування, зовнішньоекономічних контрактів та інших правочинів.

Як зазначається у сучасних наукових працях, ефективне управління ризиками повинно базуватися на системному аналізі факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, а також передбачати комплексне використання правових, економічних та організаційних інструментів мінімізації ризиків [1]. До основних видів комерційних ризиків у договірній діяльності підприємств доцільно віднести: ризик невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань; ризик прострочення виконання зобов'язань;

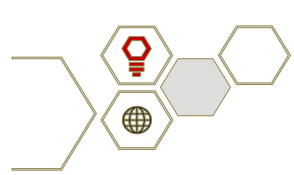
валютний ризик; логістичний ризик; податковий ризик; форс-мажорний ризик; ризик неплатоспроможності контрагента; ризик втрати або пошкодження товару; ризик зміни законодавства та регуляторних вимог.

Особливого значення в умовах воєнного стану набувають логістичні та форс-мажорні ризики. Порушення транспортних маршрутів, затримка постачання продукції, блокування логістичних шляхів та нестабільність валютного ринку безпосередньо впливають на можливість належного виконання господарських договорів.

Одним із ключових правових механізмів мінімізації комерційних ризиків є належне договірне регулювання відносин між сторонами. Відповідно до положень Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України сторони мають право самостійно визначати умови договору, які не суперечать законодавству. Саме тому договір доцільно розглядати не лише як юридичну форму фіксації прав та обов'язків сторін, а й як інструмент попереднього розподілу ризиків, визначення меж відповідальності, порядку підтвердження виконання зобов'язань та способів реагування на порушення договору [16, с. 17].

У практичній діяльності підприємств важливу роль відіграє використання механізмів забезпечення виконання зобов'язань. До найбільш поширених механізмів належать: неустойка (штраф, пеня); порука; банківська гарантія; застава; завдаток; страхування ризиків.

Використання штрафних санкцій у договорах дозволяє стимулювати належне виконання зобов'язань та компенсувати частину фінансових втрат підприємства у випадку порушення умов договору. Разом із тим, надмірний розмір штрафних санкцій може бути зменшений судом. Так, у постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 09.08.2024 у справі № 917/1957/23 наголошено, що встановлення неустойки, штрафу та пені належить до умов договору, які сторони визначають на власний розсуд у межах закону [18]. Водночас у постанові Великої Палати Верховного Суду від

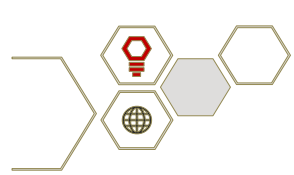
05.06.2024 у справі № 910/14524/22 зазначено, що питання зменшення розміру штрафних санкцій вирішується судом у кожному конкретному випадку з урахуванням обставин справи та наданих доказів [19].

Важливим елементом управління ризиками є використання банківських гарантій та страхування. Банківська гарантія дозволяє забезпечити належне виконання фінансових зобов'язань контрагента, а страхування ризиків сприяє компенсації можливих збитків у випадку настання несприятливих подій. У постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 13.10.2021 у справі № 910/6915/19 сформульовано правовий підхід, за яким зобов'язання банку-гаранта перед бенефіціаром не залежить від основного зобов'язання принципала, зокрема і тоді, коли посилання на таке зобов'язання міститься у тексті гарантії [17]. Це підтверджує, що банківська гарантія є одним із найбільш дієвих правових інструментів мінімізації ризику невиконання грошового зобов'язання.

У міжнародній договірній практиці значного поширення набуло використання SLA (Service Level Agreement), форс-мажорних застережень та механізмів страхування відповідальності сторін. Такі інструменти дозволяють деталізувати порядок розподілу ризиків між сторонами та мінімізувати ймовірність виникнення господарських спорів.

Поряд із правовими механізмами важливе значення мають економічні інструменти управління комерційними ризиками. До них належать: система внутрішнього контролю; резервування коштів; оцінка фінансового стану контрагентів; аудит; фінансовий моніторинг; диверсифікація ризиків; система risk management.

Внутрішній контроль є важливим елементом управління ризиками підприємства, оскільки дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози та забезпечувати контроль за виконанням договірних зобов'язань. У наукових дослідженнях обґрунтовується, що система внутрішнього контролю повинна бути інтегрована із фінансовим аналізом, системою обліку та механізмами

оцінки ефективності господарських операцій [3; 8]. Організація ефективної системи внутрішнього контролю сприяє підвищенню рівня фінансової дисципліни та зменшенню ризику виникнення збитків.

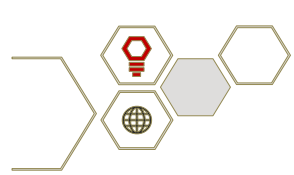
Важливу роль у системі управління ризиками відіграє бухгалтерський облік. Саме через систему бухгалтерського обліку забезпечується формування інформації щодо дебіторської та кредиторської заборгованості, резервів сумнівних боргів, фінансових результатів та логістичних витрат підприємства.

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку підприємства повинні здійснювати оцінку ризиків та формувати резерви під можливі втрати [9; 10]. У наукових працях також наголошується, що належна організація бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення сприяє своєчасному виявленню фінансових загроз і підвищенню ефективності управлінських рішень [6; 11]. Належна організація облікової політики дозволяє своєчасно реагувати на фінансові загрози та забезпечувати достовірність фінансової звітності.

Одним із важливих інструментів мінімізації ризиків є оцінка контрагента до моменту укладення договору. Така оцінка повинна включати: аналіз фінансової звітності; перевірку податкового статусу; аналіз судових спорів; оцінку ділової репутації; перевірку наявності виконавчих проваджень; аналіз платоспроможності.

У сучасних умовах значного поширення набувають цифрові системи управління ризиками, які дозволяють автоматизувати контроль за виконанням договорів, фінансовими операціями та логістичними процесами.

Особливого значення набуває управління ризиками у транспортно-експедиторській діяльності, оскільки саме ця сфера характеризується значною кількістю господарських, логістичних та фінансових ризиків. Неналежне оформлення первинної документації, порушення строків перевезення, втрата вантажу або неналежне виконання умов договору транспортного

експедирування можуть призвести до значних фінансових втрат та судових спорів.

Ефективне управління комерційними ризиками повинно базуватися на комплексному поєднанні правових та економічних інструментів.

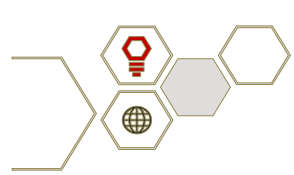
Економічна ефективність системи управління ризиками. У сучасних умовах діяльності підприємств система управління ризиками повинна розглядатися не як додатковий елемент контролю, а як складова фінансової та економічної безпеки суб'єкта господарювання. Належна організація risk management дозволяє підприємствам мінімізувати фінансові втрати, оптимізувати витрати та забезпечити стабільність договірної діяльності.

Економічний ефект від впровадження системи управління ризиками проявляється у: зниженні рівня простроченої дебіторської заборгованості; підвищенні платіжної дисципліни контрагентів; зменшенні кількості судових спорів; скороченні фінансових втрат; підвищенні ефективності внутрішнього контролю; стабілізації грошових потоків підприємства.

На практиці підприємства, які використовують комплексні механізми оцінки контрагентів та договірної контролю, мають значно нижчий рівень фінансових ризиків. Водночас відсутність належної системи внутрішнього контролю часто призводить до збільшення дебіторської заборгованості, втрати ліквідності та судових спорів.

Одним із важливих інструментів економічного управління ризиками є резервування коштів під можливі втрати. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності підприємства повинні здійснювати оцінку очікуваних кредитних збитків та формувати відповідні резерви. Такий підхід дозволяє більш об'єктивно оцінювати фінансовий стан підприємства та забезпечувати достовірність фінансової звітності.

Важливу роль у системі управління ризиками відіграє аналітичне забезпечення діяльності підприємства. Використання фінансового аналізу, аналізу платоспроможності контрагентів, моніторингу виконання договорів та

контролю логістичних процесів дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози.

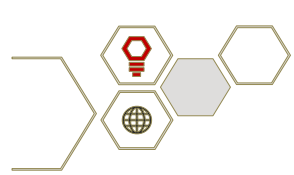
Особливості управління ризиками у транспортно-експедиторській діяльності. Транспортно-експедиторська діяльність є однією з найбільш ризикових сфер господарювання, оскільки поєднує значну кількість логістичних, фінансових та правових ризиків. У процесі надання транспортно-експедиторських послуг виникають ризики втрати вантажу, порушення строків перевезення, неналежного оформлення документації та невиконання фінансових зобов'язань.

Особливе значення у транспортно-експедиторській діяльності має належне документальне оформлення господарських операцій. Наявність помилок у товарно-транспортних накладних, актах виконаних робіт, договорах транспортного експедирування або митних документах може призвести до значних податкових та фінансових ризиків.

У сучасній практиці значного поширення набуває використання цифрових логістичних платформ та автоматизованих систем контролю перевезень. Такі системи дозволяють забезпечити контроль за переміщенням вантажів, своєчасно реагувати на порушення логістичних процесів та мінімізувати фінансові втрати.

Крім того, важливу роль у транспортно-експедиторській діяльності відіграє страхування ризиків перевезення вантажів. Використання механізмів страхування дозволяє компенсувати частину збитків у випадку пошкодження або втрати товару.

Судова практика та проблеми договірної дисципліни. Аналіз судової практики свідчить про значну кількість господарських спорів, пов'язаних із неналежним виконанням договірних зобов'язань. Найбільш поширеними категоріями спорів є: стягнення заборгованості; стягнення штрафних санкцій; відшкодування збитків; спори щодо якості товару; спори щодо строків поставки; спори у сфері транспортного експедирування.

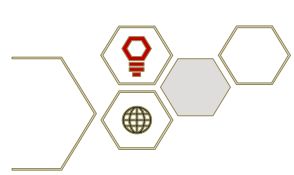

Практика Верховного Суду свідчить про те, що суди приділяють значну увагу принципу добросовісності сторін господарських правовідносин. У постановах Верховного Суду неодноразово зазначалося, що господарські правовідносини повинні базуватися на принципах справедливості, добросовісності та розумності, а застосування штрафних санкцій має відповідати принципу співмірності відповідальності порушенню зобов'язання.

Судова практика також свідчить про те, що належне документальне оформлення господарських операцій має ключове значення для підтвердження факту виконання договірних зобов'язань. Відсутність первинної документації, неналежне оформлення актів виконаних робіт або товарно-транспортних накладних значно ускладнює процес захисту прав суб'єктів господарювання.

Окремої уваги заслуговують спори, пов'язані із форс-мажорними обставинами. Верховний Суд у своїй практиці виходить із того, що сам факт наявності форс-мажорних обставин не звільняє сторону від відповідальності автоматично, а сторона повинна довести причинно-наслідковий зв'язок між такими обставинами та неможливістю виконання зобов'язання. Зокрема, у постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 15.06.2023 у справі № 910/8580/22 зазначено, що сертифікат торгово-промислової палати про форс-мажорні обставини оцінюється судом у сукупності з іншими доказами, а сторона повинна довести, що відповідні обставини були форс-мажорними саме для конкретного випадку виконання договору [20]. Належне документальне оформлення господарських операцій, підтвердження факту виконання робіт та наявність належної первинної документації є ключовими факторами при вирішенні господарських спорів.

Однією з актуальних проблем залишається формальний підхід підприємств до укладення господарських договорів. У багатьох випадках сторони використовують типові форми договорів без урахування специфіки господарської діяльності та потенційних ризиків. Це призводить до виникнення

спорів, фінансових втрат та ускладнює процес захисту прав суб'єктів господарювання.

З метою мінімізації ризиків доцільно передбачати у договорах:

- детальний порядок виконання зобов'язань;
- порядок підтвердження виконання робіт або надання послуг;
- механізми відповідальності сторін;
- форс-мажорні застереження;
- порядок вирішення спорів;
- механізми забезпечення виконання зобов'язань.

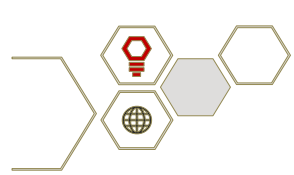
Використання комплексного підходу до управління ризиками дозволяє забезпечити стабільність господарської діяльності підприємств та підвищити рівень економічної безпеки. Використання виключно договірних механізмів без належної системи внутрішнього контролю та risk management не забезпечує належного рівня економічної безпеки підприємства.

З метою підвищення ефективності управління комерційними ризиками доцільно: удосконалити систему внутрішнього контролю підприємств; впроваджувати сучасні методи risk management; посилити договірну дисципліну; використовувати комплексні механізми забезпечення виконання зобов'язань; здійснювати постійний моніторинг фінансового стану контрагентів; удосконалити систему обліку та аналізу ризиків.

Висновки

Таким чином, управління комерційними ризиками у договірній діяльності підприємств є важливим елементом забезпечення економічної безпеки та фінансової стабільності суб'єктів господарювання. У сучасних умовах зростання економічної нестабільності, воєнних ризиків та ускладнення господарських відносин підприємства повинні використовувати комплексний підхід до управління ризиками.

Встановлено, що ефективне управління комерційними ризиками повинно базуватися на поєднанні правових механізмів та економічних інструментів. До

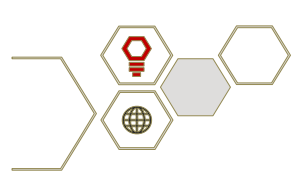

основних правових механізмів належать належне договірне регулювання, забезпечення виконання зобов'язань, штрафні санкції, банківські гарантії та страхування ризиків. Водночас економічні інструменти повинні включати систему внутрішнього контролю, резервування, оцінку контрагентів, аудит та risk management.

Обґрунтовано, що впровадження інтегрованої системи управління комерційними ризиками сприятиме зниженню фінансових втрат, підвищенню ефективності договірної роботи та зміцненню економічної безпеки підприємств.

Список використаних джерел:

1. Нечипоренко Т. Д., Пужак Д. А. Управління ризиками в підприємницькій діяльності: концептуальні засади та інноваційні підходи. Причорноморські економічні студії. 2025. Вип. 95. С. 245–250. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.95-35>
2. Вороніна І. В. Сутність ризиків у комерційній діяльності підприємств торгівлі. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 27(2). С. 55–60. URL: https://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/2_07_uk/10.pdf
3. Дорошенко М. С. Дискусійні обліково-аудиторські аспекти зобов'язань підприємств. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. № 13. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/download/2024-13-09-01/2024-13-09-01/1223>
4. Кійко А. І. Нормативно-правове регулювання відносин учасників при наданні транспортно-експедиторських послуг: економічний аспект. Сімдесят другі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки : матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна – м. Пшеворськ, Польща, 21–22 лютого 2023 р.). URL: <http://www.spilnota.net.ua/us/article/id-4239/>

5. Кійко А. І. Сутність та особливості транспортно-експедиторської діяльності підприємств: сучасний аспект. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2024. № 79. С. 106–112.

6. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : підручник / за ред. П. О. Куцика. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2023. 308 с.

7. Куцик П. О., Марценюк Р. А. Облік і оподаткування транспортно-експедиційної діяльності: теоретико-методичні аспекти. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Вип. 1. С. 118–129.

8. Куцик П. О., Герасименко Т. О., Медвідь Л. Г. Організація внутрішнього контролю в системі управління логістичними витратами торговельних підприємств. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2024. № 78. С. 7–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-78-01>

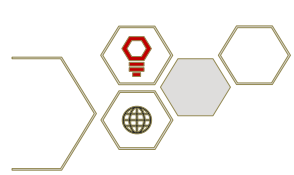
9. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_of_2024-736

10. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja>

11. Писаренко Т. Облік розрахункових операцій: теоретичні та аналітичні аспекти. Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. 2025. № 9. С. 297–305. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-9-297-305>

12. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

13. Чік М. Ю., Корягін М. В. Особливості обліку транспортно-експедиторської діяльності підприємств. Бізнес-навігатор. 2025. Вип. № 5(82). URL: https://www.business-navigator.ks.ua/journals/2025/82_2025/6.pdf

14. Антошкіна В. К., Рассомахіна О. А. Комерційний ризик як ознака діяльності комерційних суб'єктів господарювання: сучасні тенденції та правові механізми мінімізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 10. С. 346–349. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-10/77>

15. Резнікова В., Кравець І. Правові засоби зниження ризиків у підприємстві. Baltic International Academy : матеріали наукової конференції. 2019. С. 125–129. URL: <https://openarchive.nure.ua/bitstreams/855c3822-8117-46a3-afee-1af74f0e5f52/download>

16. Великанова М. М. Мінімізація ризиків у договірних зобов'язаннях. Нове українське право. 2021. Вип. 1. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.1.1>

17. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 13.10.2021 у справі № 910/6915/19. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?d=5&red=100003c549994fb4d38d35a8f4e69a76ede7e0®num=100644008>

18. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 09.08.2024 у справі № 917/1957/23. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kgs_vp_vid_09_08_2024_roku_u_spravi_917_1957_23/

19. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.06.2024 у справі № 910/14524/22. URL: <https://zakononline.ua/court-decisions/show/120088907>

20. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 15.06.2023 у справі № 910/8580/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111675747>